

**Cenc oglasov**  
1 stolp, peti-vrsta  
mali oglas po 1-30  
in 2 D, večji oglas  
nad 45 mm višine  
po Dln 2-30, veliki  
po 3 in 4 Dln, v  
uredniškem delu  
vrstica po 10 Dln  
a Pri večjem o  
naročilu popust  
Izide ob 4 zjutraj  
razen ponedelja in  
dneva po praznikih

Izide ob 4 zjutraj  
razen pondeljka in  
dneva na praznikih

Uprava je u Kopitarjevi ul. št. 6 - Čekovnik  
račun: Cjubišana štev. 10.650 in 10.349  
za inzerate, Sarajevo št. 7563, Zagreb  
št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

## Za sanacijo francoskega franka.

Pariz, 9. jul. (Izv.) Na včerajšnji seji parlamenta je govoril prvi Caillaux. Izjavil je, da vlada odobrava načrt izvedeniškega odbora, da se pa nikakor ne misli tega načrta držati brez pridržkov. Vlada ne bo mogoča še nadalje povlaštevati direktnih davkov kot to zahtevajo socialistični govorniki. Nadalje je Caillaux zavračal trditve, da hoče novo inflacijo. Izdaja novih bankovcev francoske banke se ne sme smatrati kot novo inflacijo, ker bodo dobili popolno kritje v devizah iz inozemskega posojila. Trditve Bluma, da valute ni mogoče stabilizirati, ako se tiskajo novi bankovci, pobijajo izkušnje, ki so jih napravile Nemčija, Avstrija in Češkoslovaška. — Odklanjal je dalje protipredloge socialistov, naj bi se z prečiškanjem bankovcev izvedla oddaja premoženja. To bi imelo za posledico predvsem beg kapitala v inozemstvo. Ta praksa je skoro v vseh državah doživela polom. Tudi v Češkoslovaški je imela zelo malo uspeha, kljub temu, da se je izvedla pod ugodnimi pogoji. Tudi Češkoslovaška si je stabilizacijo izvedla predvsem z inozemskim posojilom. Nemogoče je popraviti finance tudi z uporabo Dawesovega načrta za Francijo.

**Pariz, 9. jul. (Izv.)** Listi poročajo, da je Caillaux svoj finančni načrt popolnoma izdelal. Predložil ga bo zbornici takoj, ko bo končana razprava o interpelacijah. Ratifikacija washingtonskih pogodb bo predložena kot poseben predlog. Zakonski predlog Caillauxa bo vseboval samo eno točko. V tej se pooblašča vlada, da ima pravico napraviti vse ukrepe, da se vzdrži ravnotežje v proračunu in da se izvede stabilizacija franka.

za razmerje v radikalni stranki, ki bi se moglo proti vsakemu pričakovanju preko noči spremeniti.

Skupščinski podpredsednik dr. Šibenik je izjavil, da odobrava sklep Radičevega kluba v Zagrebu in je naglasil, da je prišlo do tega sklepa radi tega, da ima Radić proste roke v vprašanju korupcije. Gozori se, da bo Radičev klub anketnemu odboru izročil obtožbo dr. Nikića radi njegovih afer.

Danes bi se imela sestati Nikola Uzunović in Pavle Radić. Do tega sestanka pa ni prišlo. Sploh se Uzunoviču nič kaj ne mudi za pogajanja z radičevci. On čaka, da radičevci popustijo, ker je prepričan, da ne bodo zahtevali vsega tistega v Belgradu, kar so v Zagrebu sklenili. Več skrbi prizadevajo Uzunoviču pašičevci. V Karlove Vari bi imel odpotovati bivši minister Kojić, kjer bi se sestal s Pašičem. Zatrjuje se, da potuje po Pašiča na zahtevo tistih, ki žele, da bi se Pašić vrnil domov in prevzel upravo v svoje roke.

**Belgrad, 9. jul. (Izv.)** Ministrski predsednik je ob svojem prihodu v Belgrad dal na kolodvoru sledečo izjavo: Sklepi HSS ne bodo vlade nič zadeli. Tak položaj je že enkrat bil, pa sem ga srečno prebrodil. V tej zadevi se moram razgovoriti s predsednikom kluba HSS dr. Nikičem in ostalimi ministri in svojimi tovariši. Da bo rešitev čimboljša, moram položaj pazljivo premotriti. Nadalje je treba najti način, da se poplavljenec kar najbolj pomaža. O sklicanju narodne skupščine ni govora.

## Mussolinijev gospodarski program.

Rim, 9. julija. (Izv.) V spolnjenje Mussolinijevega gospodarskega programa so vzbudile veliko senzacijo stroge določbe o prometu z devizami. Prepovedan je promet z devizami, čeki in nakazili z inozemstvom. Posebni predpisi so se izdali tudi za Italijane, ki potujejo v inozemstvo. S seboj smejo vzeti največ 10.000 lir, če ne potujejo pogosto v inozemstvo. Te osebe pa smejo vzeti toliko denarja, kolikor jim je potrebno za kratko bivanje v inozemstvu. Prestopki se bodo strogo kaznovali. Konfisciral se bo tudi denar, kolikor ga bo šlo proti predpisom v inozemstvo. Vlada je započela energičen boj proti druginji, prekupčevalcem in trgovcem in bo pospeševala direktni konsum. Ustanovili se bodo posebni lokali, v katerih se bodo vsakdanja živila prodajala za lastno ceno. Zadnji ukrepi gredo za tem, da se povzdigne izvoz in zmanj-

Rim, 9. julija. (Izv.) Vsi listi prinašajo z ozirom na včerajšnji govor Mussolinija članke o domači in zunanji trgovini Italije in označujejo gospodarski položaj kot resen. Zatehtajo, da se omeji uvoz angleškega sukna, francoskih parfumov in nemških igrač. Vodstvo fašistovske stranke je sklenilo, da priredi 1. avgusta po vsej Italiji velika zborovanja, da pojasni javnosti vse gospodarske probleme.

**Belgrad, 9. ulija.** (Izv.) Popoldne se je vršila seja anketnega odbora. Zaslišan je bil bivši prometni minister Kojić glede podpisa dogovora o likvidaciji s tvrdko v Adamovem. Kojić je izjavil, da je on, ko je postal minister, našel v ministrstvu takšno stanje, da je bil primoran stvar podpisati. Ob svojem nastopu je našel v ministrstvu nad 400 milijonov dinarjev neizplačanih dolgov. Sigurnost prometa je bila tako majhna, da je bil malokdo gotov, ali ne riskira, ako se vozi z železnico.

log brez zahteve o valutni razliki. Na podlagi tega se je končno izvedla likvidacija. Vse zašliševanje ravnatelja Iliča je napravilo mučen vtis, ker je izjavil, da se ne more vsega spominjati. Odbor je sklenil staviti Iliču pismena vprašanja, na katera mora v osmih dneh odgovoriti, da bi se mu spomin osvežil.

Nato se je prečitalo poročilo trgovinskega ministrstva o reviziji podružnice Slavske banke v Belgradu. Ugotovilo se je, da so se v bančnih knjigah izbrisale razne postavke med njimi tudi milijonske. Ugotovilo se je tudi, da so se na Rade Pašičev račun odobrile večje in manjše vsote, med drugimi 2 milijona češkoslovaških kron za posredovanje, končni znesek pa znaša sedaj preko 5 milijonov. Zaslisavanje se bo jutri nadaljevalo. Zaslisani bodo načelniki prometnega ministrstva Pavlovič, Ristić in Trebinjac.

Glavni ravnatelj Ilić je bil pri zaslišanju zelo nemiren in je govoril v zadregi. Po poslanec Hodžar mu je stavil par vprašanj. Seja je bila zelo živahna in mestoma zelo burna. Ilić je prvi izdal rešitev o sporu s firmo v Adamovem. Zahteval je, da se nam prizna ob likvidaciji valutna razlika v češkoslovaških kronah. Ponovno je izdelal nov valutni pred-

## Angleška premogovna kriza.

**Belgrad, 9. julija.** (Izv.) Na sestanku, katerega so se udeležili ministrski predsednik, notranji minister, kmetijski minister in finančni minister, se je sklenilo ustanoviti poseben odbor, ki naj bi zbiral prispevke za poplavljenec. Odbor bi sestavljali zastopnik Narodne banke in zastopniki raznih denarnih in humanitarnih zavodov. S prostovoljnimi prispevki naj bi se povečala podpora po poplavi prizadetim.

18 članov. Ta določba je proti ustavi, ker ima samo narodna skupščina pravico odrejati višino davkov. Vladna večina, radikali in Radičevci, je predložene člene sprejela. Prihodnja seja bo jutri.

**London, 9. julija.** (Izv.) Zgornja zbornica je včeraj zvečer sprejela zakon o osemurnem delavniku. Lastniki premogokopov so prepričani, da bodo njihovi novi pogoji v posameznih premogokopnih okrožjih privedli delavce do tega, da se bodo večinoma vrnili na delo. Rudarji ne smatrajo novih pogojev za nesprejemljive, vsekako pa bodo odklonili krajevna pogajanja. Nova konferenca delegatov naj dosedanje sklepe znova vzame v pretes.

**London, 9. julija.** (Izv.) Minister za notranje zadeve je izjavil, da se mora na podlagi med stavko dognanih skušenj zvišati število pomožnih stražnikov v Londonu od 8000 na 15.000. Churchill je energično branil redakcijo »British Gazette«, ki da je s pomočjo strokovnjakov in prostovoljcev izdajala list, ki je ob koncu stavke izhajal v 2 milijonih izvodov. Če bi se bila stavka razširila tudi na deželo, bi zanjo izdal posebno »British Gazette«.

**London, 9. julija.** (Izv.) Zbornica je odobrila kredit 3 milj. funtov za nakup inozemskega premoga. Labour party se je zavzela za to, da se

ne uvaža nemški premog in odklonila kredite, ki hočejo pokoriti angleške rudarje.

**London**, 9. julija. (Izv.) »Westminster Gazette« piše, da je narod trpel radi štrajka skoro 500 milijonov funtov škode. Zbirke ruskih podpor so dosegle 440.000 rubljev. Gotova podjetja so sklenila poslati celotni mesečni zaslužek angleškim rudarjem. V premogokopnih revirih pri Donu gre za novo akcijo, da bi se 1 do 2 odstotka mezd redno odstopilo angl. rudarjem v podporo.

**London, 9. julija.** (Izv.) Poslanec Hartshorn je izjavil, da so rudarji pripravljeni vztrajati v stavki še najmanj 10 tednov.

**Moskva, 9. julija.** (Izv.) Centralni odbor ruskih strokovnih organizacij je sklenil, da nakaže nadaljnjih 370.000 rubljev kot podpora ruskih delavcev angleškim stavkajočim rudarjem. Pred nekaj dnevi je dobilo vodstvo strokovnih organizacij od eksekutive rudarske internacionale prošnjo za ponovno pomoč.

## Politične kombinacije v Nemčiji

**Belgrad, 9. julija.** (Izv.) Davčni odbor je danes razpravljajal o členih, ki govore o davčni osnovi za zemljarino. Vsi govrniki so naglašali, da so členi nejasni in da jih je treba spremeniti. Poslanec dr. Polić (HFSS) je predlagal končnoveljavno besedilo paragrafa, katerega je v glavnem tudi minister sprejel. V debato so posegli Sečefor, Demetrović in Pušenkaj, ki so vsi ugotovili, da so odredbe načrta neopolne in napačne. Načrt določa, da naj se katastrski donosi v Hrvatski, Sloveniji, Dalmaciji in Vojvodini revidirajo. Poslanec Pušenkaj je naglasil, da se bodo po tem zakonu davki še bolj povišali, posebno v tistih pokrajinah, ki imajo katastro, medtem ko bodo privilegirane tiste pokrajine, kjer še ni katastro. **Davek odreja vsako leto komisija, ki sestoji iz**

## HPS v Dalmaciji.

Split, 9. julija. (Izv.) HPS razvija zadnji čas v Dalmaciji živahno delovanje. Priredila je tri večje politične sestanke na Hvaru in dva na Braču. Povsod na otokih se kaže živahno zanimanje za HPS, ki dosedaj tu ni imela mnogo pristašev. Radičevski shodi potekajo zadnji čas zelo mrtvo. Ljudstvo se vedno bolj odvrča od Radića, ker na svojih shodih zelo veliko obeta, stori pa za ljudstvo zelo malo.

Köln, 9. julija. (Izv.) V političnih krogih se mnogo razmotriva proglas centra. Če odpove levi in desnici, kakšen bo položaj? Socialni demokratje izbirajo med politiko in agitacijo. Gerlach zahteva od njih, naj imajo tudi pogum izgubiti popularnost in nehajo biti jetnik lastnih agitacijskih gesel. Neodločnost izvira v tej stranki iz njene needinosti, in sicer od l. 1922., ko so se združili večinski socialisti z neodvisnimi, ki še vedno nagibajo h komunistom. Politično življenje pa zahteva, da stranka postane politična in sprejme odgovornost. Nemško-nacionalna stranka je drugi obraz socialno-demokratske. Nj enotna ne v zunanji, ne notranji politiki, v kulturnem oziru že od rojstva razdvojena. Njeno časopisje ponuja centru politične kupčije. Centrum jih odklanja, ker hoče ravno politiko. Tri naloge ga čakajo: urediti odškodninskega vprašanja nemških knezov, zmanjšati brezposelnost in

zdržati z nemško politiko v Društvu narodov. To je politični sklep, kateremu sledi naloga. V teh vprašanjih bo osredotočeno vprašanje političnih kombinacij.

Praga, 9. julija. (Izv.) Po polomu češko-slovaškega marksizma v nacionalnem vprašanju, je dala češkoslovaška ljudska stranka v zvezi z agrarci izraza posebnemu zadoščenju, da so nemški krščanski socialci v narodni skupščini v kritičnem trenutku nastopili za parlamentarizem in priznali državo. Lidova stranka želi, da se medsebojno delo praktično nadaljuje. Četudi ima republika nacionalni značaj, je vendar okvir ustave dovolj velik, da morejo priti skupaj ne samo vse stranke, ampak tudi vsi narodi za skupno delo.

Angora, 9. julija. (Izv.) Mustafa Kemal je razkril novo zaroto in zaprl okoli 300 oseb.

## Darujte za Ljudski sklad SLS!



# Kaj se godi doma

## † Primarij dr. Jos. Stojc

Včeraj ob 4 popoldne je po kratki bolezni umrl primarij dr. Josip Stojc, star šele 50 let. Pokojnik — rodom ljubljčan — je vstopil leta 1902 kot mlad zdravnik v ljubljansko bolnico, delal tu v vseh oddelkih in se nato na Dunaju specializiral v kirurgiji. Leta 1909 je bil imenovan za primarija na kirurškem oddelku ljubljanske bolnice, kjer je dolgo vrsto let nad vse uspešno deloval. Živel je pri svojih kolegih in pri pacientih vsled svojega strokovnega znanja in svojih odličnih uspehov velik ugled, pa tudi veliko priljubljenost vsled svojega blagega in ljudomilnega značaja. Pod PP-režimom je dobil zaslužni mož dekret, da je preložen v ptujsko bolnico. Resigniral je nato na državno službo in se posvetil le svoji privatni praksi. — Enkrat že je pred mnogimi leti kruta smrt hotela seči po njegovem življenju. Bilo je leta 1908, ko se je dr. Stojc na škrlatici ponesrečil. Padel je okoli 200 metrov globoko in ležal tam z zlomljenimi rokami in nogami dva dni in dve noči; čez dva dni šele so ga rešili Trentarji. Le njegovi trdni konstituciji je pripisati, da je ostal pri življenju. Vendar pa so ostali sledovi; od časa do časa ga je opominjala bolezen, bruhal je kri. — Cesar ni zmogla leta 1908 škrlatica, je dosegla sedaj zavratna bolezen. Dr. Stojc ni več med živimi. Za njim žalujejo ne samo nešteti pacienti, katerim je s spretno operatersko roko rešil življenje, ampak vsa ljubljana in širna Slovenija.

Pogreb bo jutri, v nedeljo ob 4 popoldne iz hiše žalosti, Resljeva cesta 12, na pokopališče k Sv. Križu.

Blag mu spomin!

## Versko manifestacijski shod

MOŽ IN FANTOV  
VSEH ŽUPNIJ KAMNIŠKE DEKANIJE  
v  
KAMNIKU, v NEDELJO, 25. julija 1926.

SPORED:

Po župnijah:

V vseh župnih cerkvah v dekaniji pri jutranji službi božji skupno in slovesno sveto obhajilo mož in fantov.

V Kamniku:

A. V dekanijijski cerkvi:

- Ob pol 10 cerkveni govor: Verske manifestacije namen.
- Skupna posvetitev presv. Srcu Jezusovemu.
- Kvišku zdaj dekanija vsa! (Mitterer). — Poje vsa cerkev.
- Sv. maša, pojo združeni moški zbori.

B. Na vrtu pri Krištofu:

- Povsod Boga (prvo kitico), pojo združeni moški zbori.
- Pozdrav in izvolitev predsedstva.
- a) Dr. J. Basaj: Mladeniški vzori na potu življenja.  
b) Dr. M. Lavrenčič: Mož v družini.  
c) Franc Terseglav: Mož v javnosti.
- Povsod Boga (zadnja kitica), pojo združeni moški zbori.

Manifestacija se vrši ob vsakem vremenu.

Odbor.

## Koroški motivi.

Dr. F. S.

Ko se zviže od Drave za umazano Mežo navzgor, zastoče vlak in zabobni med koroške bregove: pod Slomškovim Sv. Križem; mimo Župančeve republike, ki je iz ene korenine narodila Kotnikov znamenitih profesorjev in duhovnikov in učiteljev in hrastovitih gospodarjev; mimo Guštanja, kjer je dr. Cukala na čudovit način zbral razkropljeno čredo krščansko, da nikomur nič kaj prav ni, ker ga hočejo za kanonika v Maribor.

Kakor za seme Koroško je ostala Mežiška dolina; s srcem, razritim za premožem in svincem; z vrhovi, obrnjenimi na Pliberk in Podjuno in Celovec.

Kralj iz Zapece.

Dvor mu je na vzbočju, bel in položen, z nageljni v oknih. Za polji in travniki mu rastejo gozdovi v Peco in nad njimi pašniki. Stoletja je njegov rod na svojem Zapeco.

V zemljo se je vgrizel kakor tisočero naših rodov. Grunt jim je domovina in kraljestvo in svet. V grunt so se stisnili in ga niso izdali, ko so se stoletja razlivali vali strasti in sovraštva in evangeljev.

»Očka,« je privdral mlad gospod z mlado gospodično.

»Očka!«

Bilo je v tistih dneh, ko so brzojavno budili narodno zavest.

O, kako sta mu pravila o narodnosti in: o, kako sta mu budila narodno zavednost! Mladi gospod je bil morda prišel daleč, kjer so sovražniki potepali domovino, begno

## Protestni shod železničarjev v Mariboru.

Osrednji odbor Prometne zveze v Mariboru sklicuje protestni shod železničarjev v soboto, dne 10. julija ob 7 zvečer v dvorani Zadržne gospodarske banke v Mariboru, Aleksandrova cesta 6.

Dnevni red:

- Protest proti odvetju 20 odstotnih doklad delavstvu.
- Zavlačevanje delavskega pravilnika.
- Ponovni davek delavskega osebja.
- Podaljšanje nestalnosti nastavlencev.
- Protest proti povišanju stanarine.
- Slučajnosti.

Tovariši železničarji! Zavedajte se, da je naša dolžnost braniti naše pravice in protestirati proti krivicam, ki se nam godijo. Zato vsi poštteni železničarji na shod! Povabljeni so tudi narodni poslanci.

## Vremenske neizgode.

Iz Komende poročajo: V petek popoldne je prihrula silna nevihta od kamniške strani. Treščilo je na Križu v poln kozolec vdove Ane Hlade; pogorelo je skoraj vse kljub temu, da so ljudje hipoma prihiteli iz vasi. Tam doli v Topolah, župnija Mengeš, se je istočasno videl velik ogenj.

Z Bleda pišejo: Grozna nevihta z velikim nalivom je divjala v četrtek tudi na Bledu, in sicer popoldne ob pol petih. Med gromom in bliskom je padala ob jezeru toča, ki pa ni napravila posebne škode. Pač pa je v farni vasi Grad strela udarila v hlev Jožefa Kristana, vulgo Ostavnika, ter mu ubila konja in tele. Konja je bil komaj nekaj minut prej spravil v hlev. Poslopje se ni užgalo.

V Tomačevem je predvčerajšnjem popoldne ob pol 1, ko je najhuje završalo neurje, treščilo v Blasov skedenj, ki je bil v hipu ves v ognju. Bližnja gasilska društva so požar popolnoma omejila in je pogorel samo skedenj, ker je bil ves lesen, dočim je šupo sosedja Šmarca samo ožgalo. Krme v skednju ni bilo, le nekaj slame. Škoda je krita z zavarovalnino. Pravkar dovršen vodni rezervar se je pokazal nujno potreben in je dobro služil. Menda so zdaj vsi izpredvideli, kako nujno potrebno bi bilo pri nas gasilsko društvo!

Iz Mežiške doline poročajo: Vsled deževja je zelo narasla Mežica ter preplavila v okolici Slovenjgradca vso dolino. Tudi Meža je prestopila bregove ter napravila veliko škodo na poljih in travnikih.

Na Igu pri Ljubljani je v četrtek opoldne med nevihto strela ubila petletnega dečka Jožefa Janželi iz Staj, ko je nesel sladkor iz prodajalne. Bil je takoj mrtev.

## Stanovanjska beda v Mariboru

I. Dne 5. julija je znašalo število prošnje za stanovanje pri stanovanjskem sodišču: iz leta 1923 108, iz leta 1924 78, iz leta 1925 370 in iz leta 1926 do 5. julija 374, skupaj 990. — Rešenih prošnje do 5. julija 115, ostane še nerešenih 815.

II. Odpovedi stanovanj: a) pri stanovanjskem sodišču 83, b) pri rednem sodišču 70, skupaj 153.

III. Deložacije: a) po stanovanjskem sodišču 23, b) po rednem sodišču 36, skupaj 59.

IV. Neizvršenih deložacij je bilo 5, in to radi medsebojnega sporazuma.

V. Po vagonih prebiva 8 strank z 41 rodbinskih članov.

## 11. julija Orlovski tabor celjske ekspoziture na Polzeli!

pred njimi je bil morda prišel, begno z rodne zemlje. Zato se je srdil nad očko, ki ima trdo glavo in ne razume visokih besed.

»Nemčur!« je zasikal mladi gospod.

»Petsto dinarjev dobite, ako boste z nami,« je povedal na glas in vnaprej ponudil novcev.

Oči se je nasršilo, da je vstal in odhajal. »Slovenec sem bil in ostanem!«

Mračno mu je bilo na čelu, ko je šel za njivo in duhal cvetočo ajdo. V srcu mu je bilo, v pamet mu ni znalo: »Kaj mi čenčiš, gospodič, o domovini! Brez grunta je ni — in naroda ni brez nas, ki smo vsesali svoja srca v grunt.«

Po Koroški žalosti so odšli mladi gospodje in mlade gospodične. Nič ne de, — dokler je Zapeco strast grude. Dokler so bele hiše s slovenskimi nageljni in bogati gozdovi in dehteča ajda in ljudje, izrasli iz njih in zrasi z njimi, tako dolgo na Peci ne bo mej.

Uršlja gora.

Na Uršljo goro ne hodijo izletniki. Čudno! Na Uršlji gori je znamenita romarska cerkev. Fantje si hodijo izprositi neveste; saj veste, da jih ima sv. Uršula enajsttisoč; zato lahko in s pridom usliši vse bližnje in daljnje romarje.

Na Uršlji gori je star cerkovnik, ki vsak dan pozvanja na veliki zvon; le pozimi ne. Znal Vam bi povedati o dogodivščinah svojih let:

kako je pasel ovce na Gori v solncu, pod njim so se pa kresali bliski in je nevihta divjala nad dolino;

o jezeru v Gori, kako je padlo nekoč nar volov v brezno razpoko — ni jih bilo

## Boljša konjunktura za premog.

Vse kaže, da se bližamo času, ko se bo začelo z današnjim številom delavstva normalno delati pri rudniku. Opaziti je pa, da nekateri rudniki sploh niso imeli težko pri razprodaji premoga, to pa radi tega, ker so cene premoga znižali. Tako n. pr. je premog iz Siveriča iz Dalmacije v Zagrebu cenejši kakor iz rudnikov TPD, akoravno je pot iz Siveriča daljša, premog pa boljši kot naš. Istotako išče rudnik Krapina večje število delavcev, medtem ko se tu odpuščajo. V resnici je skrajni čas, da se razmere uredi, ker mora drugače pri vseh obrtnih zapeti rubežni boben. Trgovci danes nikakor ni v stanju konkurirati z rudniškim konzumom, katerega zakon odvezuje prometnega in poslovnega davka, to pa radi tega, ker ti konsumi ne smejo imeti nobenega dobička. Na ta način si je prištelil na davkih lansko leto okoli petstotisoč dinarjev.

Pri tem si ne moremo kaj, da si ne pokličemo v spomin odkup rudniškega konzuma okoli leta 1905, kateri je do tega leta pripadal bratovski skladnici in se je čisti dobiček stekal v bolniško blagajno te skladnice, tako da je bila tačas na mestu oprostitvev od raznih davkov, kar danes ni, ker dobiček vleče le družba sama.

Razvidno je iz tega, kako si je znala družba tudi ta vir dohodkov pridobiti v svoje roke, ko bi danes bratovski skladnici, ki trpi na velikem pomanjkanju denarja za svoje bolnike in upokojenec prišel vsak dinar prav. Na vsak način bi bilo v redu rudniški konzum oddati nazaj bratovski skladnici, kamor tudi pravzaprav spada. Dolžnost naša je, da posvetimo tej stvari več pozornosti.

## Iz seje mariborskega okrajnega zastopa.

Maribor, 9. julija.

V četrtek 8. julija se je vršila pod predsedstvom gerenta dr. Leskovarja seja mariborskega okrajnega zastopa. Ob tej priliki so bile sklenjene podpore za povzdigo šolstva, živinoreje in za zboljšanje cestnega prometa.

Podpora šolstvu.

»Slovenec« je že večkrat obravnaval sklep mestne občine glede zgradbe nove deške meščanske šole na oglu Smoletove in Valvazorjeve ulice. Tega dela se bo lotil magistrat še letos. Okrajni zastop je sklenil, da bo prispeval k zgradbi tega šolskega poslopja anuiteto 1 in pol milijona dinarjev in sicer v letnem izplačilu 150.000 Din. Cela zgradba je proračunana na znesek 6 milijonov dinarjev. Pogoji za zgoraj omenjeni prispevek od strani okrajnega zastopa so sledeči: Obe mestni meščanski šoli morata biti pristopni za deco iz okolice pod istimi pogoji kot za otroke iz mesta. Z zgradbo nove meščanske šole bo postalo prosto poslopje deklishe šole pri Magdaleni. Prosto deklishe šolo je namenilo mesto gozdarski šoli in s tem sklepom se strinja tudi okrajni zastop. Sedanja deklishe šola pri Magdaleni se bo preselila v deško šolo na Ruški cesti. Novo deško šolo bo prizidala mestna občina poleg nove meščanske šole v Valvazorjevi ulici. Tudi s temi sklepi mestne občine je zadovoljen okrajni zastop.

Za povzdigo živinoreje.

Okrajni zastop je sklenil, da se izda za nakup plemenskih bikov v Avstriji izredna vsota 50.000 dinarjev. Biki, ki bodo kupljeni v Avstriji za okrajni zastop, se bodo porazdelili na živinoreje pod istimi pogoji kot državni — namreč na triletno, brezplačno uporabo.

Za popravilo porušjenih cest.

Kakor povsod po Sloveniji so tudi v območju mariborskega okrajnega zastopa močno trpele po zadnjem neurju ceste, ki so bile poprej v dobrem stanju. Za najnujnejšo popravilo cest skozi občine: Kamnica, Bresternica in Sv. Križ nad Mariborom bo po sklepu nakazan znesek 10.000 Din.

## Kmetijski dnevi v Mariboru.

13., 14. in 15. avgusta 1926.

SPORED:

13. avgust:

DAN NAŠEGA IZOBRAŽENSTVA.  
(Dopolodne ob 10.)

Za duhovnike: Svojestvenost kmetijskega sveta (prof. I. Bogovič). — Dušno pastirstvo na kmetijski grudi (župnik F. Gomilšek). — Duhovnik in kmetijska mladina (tajnik V. Zor). — Kraj: Semeniška obednica.

Za učitelje: Psihologija kmetijskega otroka (prof. Fr. Fink). — Reforma osnovne šole na stanovskem temelju (dr. J. Jeraj). — Učitelj in ljudstvo (Fort. Lužar). — Kraj: Društvena soba, Koroška cesta 1.

Za dijake: Kmetijska gruda (dr. G. Rožman). — Delo dijaka med ljudstvom (dr. J. Basaj). — Delo katoliškega dijaka za cerkveno zedinjenje (J. Šedivy). — Kraj: Bančna dvorana, Aleksandrova cesta 6.

Popoldne ob 15.

Skupno za duhovnike, učitelje in dijake: Problem narodne kulture in naša inteligenca (prof. dr. J. Puntar). — Dobri in slabi vplivi na kmetstvo vas (prof. I. Prijatelj). — Kmet v slovenski in slovanski literaturi (dr. Fr. Sušnik). — Kmetijska misel pri Slovanih (J. Šedivy). — Kraj: Bančna dvorana, Aleksandrova cesta 6.

Zvečer:

Ob pol 9 zvečer družabni sestanek v bančni dvorani, Aleksandrova cesta 6.

14. avgust.

DAN KMETSKIH FANTOV IN MOŽ.

Dopolodne ob 8.

Temelji kmetijske stanovske kulture (tajnik M. Kranjc). — Kmetijski dom in kmetijska družina (poslanec J. Brodar). — Kmet, stebler občine, naroda in države (župan dr. J. Leskovar). — Kmetijska prosveta (dr. K. Capuder). — Kraj: Bančna dvorana, Aleksandrova cesta 6.

Popoldne ob 2:

Vrline kmetijskega gospodarja in voditelja (poslanec I. Vesenjak). — Kmetijski posli in kmetijska obrt (poslanec Fr. Zebot). — Gospodarsko stanje jugoslovanskega kmeta (dr. A. Vebler). — Kraj: Bančna dvorana, Aleksandrova cesta 6.

Zvečer.

Ob 6 zvečer pridiga (prof. P. Zivornik) in spoved v frančiškanski cerkvi. — Ob pol 9 predstava Finžgarjeve igre »Verigac« v Narodnem gledališču.

15. avgust.

DAN KMETSKEGA LJUDSTVA.

Dopolodne:

Ob 6 zjutraj pridiga (magr. prof. I. Vreže), služba božja s skupnim sv. obhajilom v frančiškanski cerkvi. — Ob pol 9 slovesna služba božja v semeniškem vrtu s pridigo. Po službi božji slavnostno zborovanje istotam: Kmet — stebler Cerkve in države (dr. A. Korošec). — Zemlja, vir narodnega blagostanja (M. Napotnik). — Po zborovanju sprevod iz semeniškega vrta na Slomškov grob. Tam govori: Slomšek in slovenski kmetijski dom (dr. M. Slavič).

Popoldne.

Ob 2 popoldne slovesna večernica v frančiškanski cerkvi. — Ob pol 3 javen telovadni nastop orlovske ekspoziture na sportnem prostoru.

Na Kmetijskih dnevih sodeluje godba Katoliške mladine (50 mož). — Pojdimo na kmetijske dneve! Pripravljavni odbor za Kmetijske dneve.

naj verjamejo, da je domače ime pravilno slovensko.

Prevalje.

Prevaljska slava je nesolidna.

Na vseh razglednicah in s katere koli strani pridete, Vam bodo zazijale v srečanje rdeče razvaline nekdanje industrijske moči in slave, ki pa je ušla s Prevalj v Donawitz. Visoki kamini so že zadremali, iz beder in temen jim piganjajo breze. Še ljubki »fiki«, ki je kakor prav zares kak vlak vozil premog z Leš, je izdihnil svojo črno, premogarško dušo.

Zato pa je danes velika literarna slava prevaljska.

Mohorjeva tiskarna je zaslja tja, prav kakor desetnica. Dijaki prihajajo na izlete in hočejo, da vidijo tudi kovačnico znamenite Mohorjeve družbe. Do prvih jih ne vprašujejo nikogar; kdo vendar bi v Mariboru vpraševal za velikim mostom? Toda ko obidejo hiše in je na vseh velikih napisana le prijazna gostoljubna vaba, tedaj pač morajo izprašati največjo posebnost prevaljsko.

Mohorjeva tiskarna?

Tam za vodo je. Tam za vodo so barabe in tam je ubožna kraljica.

Ne! Prevaljska slava je nesolidna.

Gotovo bo tudi Mohorjevo tiskarno minila koroška romantika, s katero se je zapela za poslednjo ped koroške zemlje. Saj njen ravnatelj menda nič več tako pogosto ne hodi na stojiški vrh, da bi videl proti Celovcu. Škoda! — če se bo zazrl za Mežo navzdol.

Potem dobijo Prevalje še tudi v literaturi velik črn križ na čelo in mesto Finžgarjev bodo prihajali le še madžarski židje golit in jasnit goste in temne planine.





I. Sediv:

## Sokolski zlet v Pragi

Praga, 6. julija 1926.

Danes se je končal VIII. vsesokolski izlet v Pragi, ki je privabil zadnje tri dni okrog 200.000 gostov v Prago. Od prvega vsesokolskega izleta l. 1882 se je sokolska organizacija med češkimi meščanskimi krogi zelo utrčila. Med svobododomislnimi Čehi, ki so pristaši meščanskih političnih strank, jih je malo, ki ne bi bili redni ali vsaj podporni člani Sokoja. Po udeležbi na sokolskem izletu sodeč pa se še dosedaj sokolstvo ni moglo dobro usidirati med kmetskim ljudstvom. Kajti kmetske rute so bile med gledalci zelo redke izjeme.

Mora se priznati, da se je sokolski izlet posrečil v organizatornem in tehničnem oziru. Mnogo jih je pričakovalo sokolski izlet z bojaznijo. Po poročilu agrarnega, sokolstvu naklonjenega »Večera« začelkom junija je namreč ukazala Moskva čl. komunistom, da za vsako ceno preprečijo sokolski izlet. Kravne komunistične demonstracije začelkom junija so imele med drugim tudi ta namen, da odvrnejo ljudi, zlasti pa tujce, od poseta sokolskega izleta. Ni se posrečilo tudi nakana komunistov, da bi njihovi člani po elektrarnah in v železniških službah napravili zmešnjavo za časa izleta.

Sokolski izlet je s čl. državnega stališča velikega pomena. Pokazalo se je svetu, da v Českoslovaški ni komunistične nevarnosti, ki jo kaj radi slikajo z zlobnimi nameni listi, ki so sovražniki mlade in vplivne slovanske republike. Čsl. železnice pa so prestale naravnost izvrstno težko preizkušnjo. Vsi vlaki so redno prihajali, le posebni vlaki jugoslovanskih udeležencev so imeli po nekaj ur zamude. Na kolodvorih je vladal vzoren red in ves čas se ni zgodila nobena železniška nesreča. Na ulicah se je sicer na prvi glavni izletni dan (4. t. m.) nakopičilo na najprometnejših križiščih cela vrsta tramvajev in avtomobilov ter je trajalo precej časa, predno je bilo mogoče preiti iz ene strani ulice na drugo stran, vendar pa se je posrečilo policiji že drugi dan ta nedostatek popraviti. Važen je ta izlet z avtozvoja tega, ker so pokazali vsi narodni prebivalci Prage brez ozira na to, kakšno je njihovo stališče do sokolstva, da znajo ceniti prireditev, ki dviga domovini ugled.

Tudi pristaši kat. svetovnega nazora in člani čl. L. S. so okrasili svoje hiše in okna z zastavami. To so storili ne samo zavoljo tujih slovanskih gostov, predvsem ameriških Čehov in Jugoslovancev, temveč tudi za to, da pokažejo v dejanju, da katoliki niso zoper prireditve organizacij nasprotnega svetovnega naziranja, če se vrše v pravih mejah. Z razkazovanjem praških znamenitosti ter z veliko prijaznostjo in uslužnostjo so pokazali praški prepričani katoliki, da se nikdar nečejo boriti proti osebam nasprotnega naziranja, temveč samo proti nasprotnemu naziranju. Upamo, da se bodo sokolski krogi skazali hvaležne l. 1929, ko se bo ob tisočletnici češkega kneza sv. Václava vršil v Pragi orlovski izlet, ki se ga bodo udeležili po svojih zastopnikih vsi slovanski narodi.

Med najlepše nastope spada dan 27. junija, ko je nastopilo okrog 10.000 ženskega naraščaja v modrih oblekah s krasnimi vajami, kjer je menjevanje in prelivanje barv napravilo na gledalce velik utis. Prvi in drugi glavni izletni dan so nastopili moški in ženski člani vsakokrat 14.500 telovadcev. Vse vaje so bile precizne in kritje je bilo tudi pri najtežjih gibih izredno dobro. Tretji glavni izletni dan (6. julija) je nastopilo predvsem vojaštvo. Na prisotne jugosl. ministre, ki vedno »imajo vremenac«, je gotovo morala vplivati točnost. Vsi nastopi so se vršili točno ob določeni uri in tudi prezident g. dr. Masaryk je prišel z odličnimi osebnostmi točno ob začetku nastopa.

Udeleževalo se je nastopov na ogromnih tribunah vse glavne dni 120.000 do 130.000 gledalcev. Najbolj je ugajala scena »Kde domov mui?« Na telovadišče pride ženski naraščaj v modrih oblekah, ki predstavlja reke, ki so v zgodnjih geoloških dobah napravile sedanjo Češko sposobno za življenje. Tik ob tej »reki« prihaja v skupinah ženski naraščaj v rmeni obleki, ki naj predstavlja ka-lužnice, ki spremljajo močvirne kraje. Za preko se pojavi »strava«, ženski naraščaj v zeleni obleki. »Travici« sledijo prvi Čehi, oboroženi s primitivnim orožjem in s ščitom; med tem pa se prikaže na telovadišču solnce, ki ga predstavlja visoka postava, obdana od naraščaja in z njim spojena s travkovi. »Solnce« v zlatorumeni barvi se postavi na oder v sredi telovadišča. Godba začne svirati komade, ki posnemajo ptičje glasove. Nato pridejo na telovadišče nove trume naroda in vojaki. Vojaki zastržijo domovino, ljudstvo pa kriči zemljo, orje, seje in kosi travo. Ko žanjice požanjejo žito, ki ga predstavlja naraščaj v rmenj barvi ter se sestopi na njivah v skupini snopov, se začne mlačva. Medtem pa se javijo sovražni ogleduhi. Ko se zvečer po opravljenem delu poda ljudstvo in večina vojakov po veselim rajanju in prepevanju k počitku, napade sovražnik češko domovino. Češki knezi na belih konjih v divjem galopu obveste vojaške straže in posežejo v boj.

Komaj je sovražnik odbit, se pojavijo nove, številneje sovražne čete. S kosami in lopati pobite tudi poljedelci in pomoč svojim vojakom in po ljutem boju premagajo sovražnika ter se poklonijo v zahvalo bogovom.

Ta scena je gotovo vsakemu ugajala, le da se marsikdo ne more strinjati s simboliko. Zareče solnce je namreč svobododarski znak. Sovražniki pa so bili dvoje vrste. Nekaj jih je bilo oblečenih krvavordeče, ki bi naj predstavljali komuniste. Sovražniki v črni obleki pa so bili bolj podobni kat. duhovnikom in redovnikom v črni haljah kakor pa vojskovalcem.

Sprevod po mestu je trajal nad tri ure. Udeležilo se ga je 49.500 Sokolov in Sokolic, ako se mi pri štetju ni vrinila kaka pomota. Najlepši je bil pogled na obširnem Václavskem trgu. V bodoče bi morda kazalo prireditelj prireditvah dati v sprevodu prednost ženskemu spolu. Ker so morale članice čakati več ko dve uri, predno so prišle na vrsto za odhod, so bile zelo zmučene in jih je zavoljo tega pri popoldanskem nastopu padlo mnogo več vsled utrujenosti v nezaveš kakor prejšnje dni.

Ako so naše informacije točne, se je v zadnjem hipu sklenilo dati Husovi proslavi tako obliko, da tudi katoličanov ne more žaliti. Nekaj kat. časnikar ugledne zapadne velenje se je v poldrugourni avdijenci pri g. dr. Masaryku razgovarjal tudi o Husovi proslavi in o posledicah, ki bi jih imela proslava, ako bi žalila kat. Cerkev in versko čustvo katolikov.

Obžalovati je, da se niso udeležili izleta Poljaki, lužiški Srbi, Bolgari, Belorusi in Ukrajinci. Res je zelo težko zbrati zastopni-

ke vseh slovanskih narodov, ker se njihovi zastopniki ki radi spominjajo samo grehov preteklosti. Toda, če bomo čakali, da popravijo Čehi napake, ki so jih storili napram Slovkom po prevratu, če hočemo čakati tako dolgo, da bodo Poljaki popravili vse krivice, ki so jih prizadeli Belorusom in Ukrajincem, če bomo Bolgarom vedno samo očitali grehe in zločine, ki so jih storili napram Srbom v zadnjih stoletjih, zlasti pa v balkanski in svetovni vojni, potem se niti malo ne zavedamo zgodovinskega in kulturnega poslanstva Slovanov.

Prvi korak v boljše bodočnost Slovanstva ni mržnja do posameznih narodov in težnja po meščevanju radi krivic, temveč **sovražstvo med narodi**, zlasti slovanskimi. Če hočemo drugačno bodočnost, kakor je bila prošlost, treba vsepovsod širiti duha pomirljivosti, odpuščanja in pa mnogo medsebojne ljubezni in potrpežljivosti.

Posebno ob tako ugodnih prilikah kakor so izleti telovadnih organizacij, bi zlasti nezainteresirani zastopniki lahko pomirjevalno vplivali na sprte sosedo, n. pr. Jugoslovani na severne Slovane in Čehi, pa tudi Poljaki bi lahko mnogo pripomogli k bolj prijateljskim odnosom med Bolgari in Srbi. Zlasti Srbom se ne bi bilo treba bati, da bi skušali Čehi reševati ta spor pristransko v korist Bolgarov, saj so v zadnjih letih Čehi že neštokrat dovolj jasno dokazali svojo naklonjenost napram bratskemu srbskemu narodu. Če bi se to zgodilo, bi postali telovadni izleti za Slovane to, kar so bili pred dvema tisočletjima starim Grkom. Seveda predpogoj za to pa je isti kakor starim Grkom, namreč »sveti mir božji«.

## Socialna vprašanja

### Položaj delavskih slojev v Ameriki.

Socialni položaj delavskega prebivalstva v Ameriki se da težje presoditi kakor kjerkoli v Evropi. Posamezni deli velike države so v prav različnih stadijih civilizatoričnega in gospodarskega razvoja in so torej različne neprimerno večje kakor v evropskih industrijskih državah. Tudi višina mezd ali dohodkov nam ne poda prav dobre slike; gre za povprečne številke, kjer so prav dobro plačane delovne moči v isti skupini kakor slabo plačane. Relativna povprečnost je ugodna, s čimer je pa onim kaj malo pomagano, ki so pod to povprečnostjo, deloma prav globoko. Malo zastarana statistika iz leta 1920 izkazuje za prejemalce mezd in za prejemalce plač povprečno letni dohodek 1513 dolarjev; to velja za družine belih v vseh Zedinjenih državah. 1349 dolarjev zasluži glavni družine, ostanek drugi družinski člani. Od tedaj so se mezde dvignile, cene so pa padle. Po uradnih računih znašajo stroški za ameriško gospodinjstvo — ameriški življenski standard — 1449 dolarjev; toliko mora mož, ki ima ženo in tri otroke, zaslužiti, da po ameriških pojmih človeku primerno živi. Če dela na dan osem ur, da to na uro 60 centov, malo več kot pol dolarja; nedelje in prazniki so odšteti. Ker so vse navedene številke povprečne, so milijoni pod to številko. V Zedinjenih državah je 41.614.000 ljudi, ki se preživljajo z delom. Od teh jih je 25 milijonov takih, ki so navezani na mezde; po tem, kar smo povedali zgoraj, jih mora biti 12 milijonov takih, ki ne dosežejo omenjene povprečnosti. Pomožni delavci na primer so zaslužili leta 1923 samo po 880 dolarjev. Seveda so bili ti črni, ki jih moramo glede zaslužka in glede življenskih zahtev meriti z drugim merilom kakor bele. A tudi poklici, ki jih smatramo pri nas za kaj boljšega, so v Ameriki večkrat slabo plačani. Sem spadajo na primer učitelji ali pravzaprav učiteljice, ki imajo v Zedinjenih državah skoraj izključno ves pouk v rokah. 670.990 učnih moči je imelo samo po 848 dolarjev na leto. Leta 1920 je bilo v Zedinjenih državah po ljudskem štetju 8.549.000 ženskih delovnih moči, med njimi 5.130.000 takih, ki so dobivale mezde. Po pravilih ameriških življenskih zahtev so vse ženske delovne moči plačane pod temi zahtevami, zlasti če živijo same, to se pravi, če ne morejo živeti v svojih družinah. Pravijo, da živijo prav skromno, jedo za 6 do 8 dinarjev opoldne, a si kupujejo svilene nogavice za poldrugi dolar. — Vse te številke, ki jih navajamo, so vzete po večini iz katoliške učne knjige za socialne probleme, ki jo je spisal jezuitski pater Spalding. Pri tem moramo pripomniti, da kupna moč dolarja v Ameriki ni tista, kakor če ga pri nas zamenjamo, temveč da ima dolar samo 30 do 35 dinarjev kupne moči.

Poleg teh relativno nizkih mezd ali plač so druge, ki so izdatno višje. Zidar v Filadelfiji zasluži na uro 90 dinarjev, na dan čez 700 dinarjev. 1 dolar na uro je običajen pri vseh izučenihi poklicih. Henry Ford plača najbolj preprostemu izučenemu delavcu takoj pri vstopu v službo najmanj 6 dolarjev na dan.

II.

Bolniškega, invalidnega, starostnega zavarovanja in zavarovanja

proti neizgodbam Amerika skoraj ne pozna. Za slučaj bolezni imaš samo prstovoljne pomožne blaginje; te imajo včasih prav fantastična imena, vsaj za naša ušesa. V splošnem pa vse te naprave ne pridejo dosti v poštev. Dobri obrati imajo za svoje delavce in nastavlence lastne zdravnike, boln. sobe in bolnišnice, in plačujejo nekoliko časa bolniško oskrbo. V večini slučajev so pa delavci in nastavlenci v slučaju bolezni navezani sami nase oziroma na prsto dobrotelost. Ta dobrotelost je seveda velika, zlasti tudi vsled velepotenznih daril, ki jih dajejo bogataši v take namene.

Skoraj splošno je urejena preskrba v slučajih neizgodb pri delu. Ker je pa ta ureditev stvar posameznih držav, je pravni položaj v vsaki od 48 držav drugačen. Menda ima samo država New York državno prisilno zavarovanje. V drugih državah je večinoma tako, da nosijo podjetniki bremena neizgodb naravnost, brez zavarovanja. Za take slučaje se sami zavarujejo pri zasebnih zavarovalnih družbah, in se včasih tudi morajo. Zavarovalne družbe pa spet v svojo korist pritiskajo na to, da so povsod varnostne naprave, in delajo ali povzročajo spretno in obširno propagando za preprečitev neizgodb. Na vseh obratih vidiš lepake za učinkovitimi napisi: Safety first — najprej varnost. V delavcih skušajo zanetiti častihlepe, da bolj pazijo in da je manje neizgodb. V klavnicah v Chicagi visijo povsod mesečni izkazi o številu neizgodb v posameznih oddelkih obratov. Pravijo, da so dosegli s tem že velike uspehe.

Zelo na slabem je starostna in invalidska preskrba. Tudi na tem polju napravijo marsikaj posamezne velike tvrdke, na primer jekleni trust. Kdor je bil 25 let v službi trusta, gre v pokoj. Tako je bilo leta 1923 od 245.000 delavcev jeklenega trusta 4054 upokojenih. Leta 1923 so bili parlamentom 24 držav predloženi zakoni za starostno zavarovanje, sprejele so jih samo tri, a še te samo deloma. V Wisconsinu na primer država ni vpeljala državnega zavarovanja, temveč je dela samo običajno pravico za vpeljavno zavarovanja. V zelo skromni izmeri so vpeljale železnice pokojninske naredbe. Šele od leta 1920 imajo učitelji okraja Columbia pravico do pokojnine, od istega leta naprej tudi uradniki in poštni nastavlenci Unije. A to samo zvezni uradniki in nastavlenci, posamezne države po večini še sedaj ne dajejo svojim uradnikom pokojnine. V državi Arizona je najvišji sodni dvor celo izjavil, da je zakon o starostnem zavarovanju protustaven. Zaključek je ta, da mora amer. delavec sam skrbeti za življensko zavarovanje in da redoma tudi skrbi, še v prav obširnem obsegu. Življenske zavarovalnine znašajo okoli 960 milijard dinarjev! Kaj je bolje, evropski ali ameriški način, je težko reči.

III.

Po vojski je postalo v Zedinjenih državah neko socialno važno gibanje zelo močno in še zmeraj bolj narašča; od tega gibanja pričakujejo široki sloji velik vpliv na zmernost socialne napetosti; to je demokracizacije glavniškega premoženja v velikih obratih. V velikem obsegu dajejo danes delavcem in nastavlencem akcije obratov, v katerih so zaposleni. Pa tudi sicer prodira v mase stodolarska akcija, ki je najbolj navadna. To velja zlasti za obrate,

ki bi jih lahko imenovali splošnokoristne, tako brzojav, telefon, cestna železnica, železnice, elektrarne, plinarne itd. A tudi avtomobilne družbe na primer spravijo svoje akcije med široko občinstvo. Ker so skoraj vsi ti obrati zasebni, delajo lastniki proti tendencam podržavljenja s tem, da pritegnejo z akcijami in dividendami široke kroge državljanov v skupno delovanje. Ameriški podjetnik Brookings je izdal majhno knjižico, v kateri je napisana gospodarska filozofija demokratiziranega glavniškega premoženja. Zelo narasle mezde — od leta 1923 do letos so narasle od 100 na 116, dočim so padle cene od 100 na 66 — omogočajo širokim krogom nakup akcij. V knjižici beremo, da je imelo pri veliki telefonski družbi Bell 97.833 akcionarjev 560.033 akcij družbe, 11.000 telefonskih nastavlencev pa povprečno po tri akcije. Velika razpošiljavna tvrdka Sears Roebuck je oddala velik del svojih akcij svojim nastavlencem in jim vedno na novo ponuja nove akcije pod bolj ugodnimi pogoji kot drugim. Tudi jekleni trust in petrolejska družba Standard Oil prodajata akcije svojim nastavlencem. Sicer včasih take akcije nimajo glasovalne pravice, akcije so pa le. Pri nekem velikem trustu imajo ravnatelji, njih sorodniki in prijatelji samo 10 odstotkov akcij, vse drugo imajo delavci in nastavlenci. Akcije železnice so v rokah 628.000 oseb. Eden največjih pospeševalcev tega akcijskega gibanja je Hoover, ameriški trgovski tajnik. Pri njem bi se naši gospodarski politiki lahko marsikaj naučili.

Sedaj poskušajo v Zedinjenih državah tudi z udeležbo delavcev na dobičku in s prostimi obratnimi sveti. Pri Fordu je udeležba na dobičku deloma že davno izpeljana.

Vidimo, da skuša ameriški kapitalizem v strahu pred socialno nevarnostjo, kakor je v Evropi, to nevarnost odvrniti z novimi kapitalističnimi metodami.

## Sport

### LJUBLJANSKA OCENJEVALNA VOZNA.

Za dne 8. avgusta najavljena ocenjevalna vožnja obeta postati po zaslugi Avtokluba, sekcija Ljubljana, prav lepa in frekventno obiskana prireditelja. Tehnični referent avtokluba, g. major Jaklič nam je dal sledeča pojasnila: Motorna vozila so razdeljena v 9 kategorij, prvih 6 se loči po nabavni ceni, pričenši pri 50.000 do okoli 200.000 Din. Dirkalni stroji bodo tekli v treh kategorijah, ki so ločeni po cilindričnem volumnu. Razpis se obeta v kratkem. Za obiskovalce avtomobiliste bo preskrbljeno v izdatni meri za park-prostor. Kdor si hoče zagurati mesto, naj to javi čimprej avtoklubu, četudi le na dopisnici. Za občinstvo, ki gre z železnico do Trbiča, bo skušal avtoklub izposlovati posebni vlak in polovično vožnjo na podlagi kupljene vstopnice za dirko, ki bo imela minimalno ceno. Avtomobilisti in motociklisti, ki hočejo trenirati na progi Ljubelj-Trbič, naj si preskrbijo čimprej training-karto pri avtoklubu v Ljubljani, da se izognejo eventualnim neprilikom in nepotrebnim debatam s carinsko stražo, ki smatra menda še vedno škano za svojo dolžnost, kakor kaže slučaj G. Barešiča.

G. Barešič, zastopnik ameriške tvrdke General Motors Ltd je bil vključ v temu, da mu je dala carinarnica nad Sv. Ano izrečno dovoljenje za vožnjo do vrh prelaza Ljubelj, dne 7. julija ustavljen od dveh finančnih stražnikov, ki sta mu grozila z orožjem. Zadeva je javljena pristojnim oblastem, obenem je avtoklub začel z izdajanjem training-kart, ki naj omogočajo svobodno pasiranje do vrh prelaza (državna meja).

Kolesarske dirke. V nedeljo popoldne ob 3 se vršijo kolesarske dirke »Save« in Zveznih kolesarskih društev z bogatim sporedom na prostoru SK Ilirije pri Šišenskem kolodvoru. Popoldne ob pol 2 zbirališče na Sv. Jakoba trgu ter je skupni pohod z godbo na prireditveni prostor. Vsem dirkačem se javlja, da je obvezen trening danes popoldne na dirkališču SK Ilirije.

### DIRKALIŠČE BROOKLANDS.

Mejaši angleškega dirkališča Brooklands so se pritožili proti upravi, češ, da je postal hrup in ropot nevzdržljiv. Stvar so obravnavali pred sodiščem in so se takole pobotali: Ob nedeljah je dirkališče popolnoma zaprto — praznovanje nedelje je na Angleškem vse drugačno kot pri nas —. Dovoljenje za dirke dobi samo omejeno število klubov. Štirikrat na teden se smejo poskušati novi rekordi. Glede zračnega dušila ostanejo veljavni dosedanja dogovori itd. Dirkališče Brooklands je poleg onega v Monthéry pri Parizu menda najboljše v Evropi.

### PARIZ—BERLIN 8 UR.

Zaključek pariških dogovorov o zračni plovi bi imel za posledico razširjenje nemškega, francoskega in mednarodnega zračnega prometa. Pogajanj so se udeležile nemške, francoske, belgijske, angleške, danske in pa švedske družbe. 26. maja so tvorili brzovozno zvezo med Parizom in Berlinom, upravljata jo francoska družba Farman in nemška Luft-hansa. Ko je pred tremi leti priletelo prvo angleško prometno letalo v Berlin in je odfrčal od tam prvi prometni aeroplan v London, so smatrali to po pravici za znak novih začetkov normalnih razmer med Nemčijo in Anglijo. In tako je tudi bilo; kljub precejšnjim težkostem so se začeli med nemškimi in angleškimi aviatičnimi družbami prav prijateljski stiki. Prav tako upajo sedaj, da bo nova zveza začetek enakarja razvoja v razmerju angleškega in nemškega zračnega prometa. Na črto Pariz—Berlin se nasloni nemško-ruska črta do Moskve; od tam naprej gre zračni promet na vse strani, v Perzijo, v Turkestan in v Sibirijo.



